

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΉΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΉΠΕΙΡΩΤΙΚΟ
ΉΠΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΉΩΑΝΝΙΝΑ 1993-94

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΉΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΉΠΕΙΡΩΤΙΚΟ
ΉΠΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΉΩΑΝΝΙΝΑ 1993-94

ΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ..... Α. 32132

ΠΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ..... 18-12-95

ΚΑΤ. ΑΡΙΘΜ.....

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΤΟΜΟΣ ΙΕ' - ΙΣΤ'

Ίωάννινα 1994

Σύνταξη

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΒΛΑΧΟΣ

Έξωφυλλο

ΒΑΣΙΛΗΣ ΧΑΡΙΣΗΣ

Τιμή τεύχους Δρχ. 1.500

ΝΙΚΟΣ Α. ΤΕΝΤΑΣ

Α Ω Ο Σ

(Διήγημα)

Η πυκνή ομίχλη πλήγωνε το βλέμμα. Ανάερη σεργιάνιζε τους λόφους, δάκρυ του ουρανού αντάμωνε το ποτάμι. Η ομίχλη θόλωνε ποτάμι και βλέμμα. Και φυλάκιζε το φως στην κοίτη της νεροσυρμής.

Κάπου-κάπου ο παγωμένος αέρας άνοιγε φωτεινούς φεγγίτες και έλαμπε στο ξάνοιγμα της χαράδρας καμάρι της ανθρώπινης αξιάδας το μεγαλόπρεπο τοξοτό γεφύρι. Και τι δεν έλεγεν ο μύθος. Στη θεόρατη καμάρα κατοικούσε η Ξωθιά της Γης. Εκείνη χτυπούσε το κρεμασμένο καμπανάκι, όταν σηκώνονταν άγριος αγέρας, να μην περάσει άνθρωπος το γεφύρι. Όποιος παράκουε τον άρπαζεν η Λάμνια της τυφλής καμάρας που παραφύλαγε στα ριζά του βράχου. Εκεί ακούγονταν ο θρήνος ανατριχίλα του βουνού, ώσπου το ποτάμι κυκλόσερνε στο φως τυμπανισμένο το κουφάρι, τρόμο των ζωντανών.

Τυχεροί όσοι έβγαιναν στο φως. Βρίσκονταν, πάντα, παπάς να τους διαβάσει, ευλογημένο χώμα να τους αναπαύσει. Αλλοίμονο μόνο στους αδιάβαστους! Η Λάμια τους τάλιζε αίμα, για να ξυπνήσουν στους εφιάλτες της βρυκόλακες. Εκείνους πυροβολούσαν οι στρατιώτες στις σκοτεινές ώρες. Οι ριπές βελόνιζαν τη νύχτα τρόμο και σαστιμάρα. «Εκεί, πέρα απ' το γεφύρι....». Έδειχναν. Έπαιρναν όρκο: «Εκεί ήταν...»

Τι ήταν; Κανείς δεν είπε ποτέ. Αόριστα έγνεφαν για αλλόκοτα σχήματα. Για κάποιο πύρινο κράνος. «Μπας και ονειρευόσουν;». Το πείραγμα ήταν ερώτημα φωτιά. Δεν τους ενοχλούσε που τους έπαιρναν για αλαφροϊσκιωτους. Τους πείραζεν η υποψία πως τους έπαιρνε ο ύπνος. Στην πρώτη γραμμή ο ύπνος είναι θάνατος. Για το σκοπό. Για όλους. «Εκεί ήταν. Να λίγο πέρα απ' το γεφύρι. Φορούσε πύρινο κράνος....». Στο τέλος το συνήθισαν. Σε κάθε νυχτερινή ριπή μονολογούσαν: «Ξαναφάνηκε το πύρινο κράνος». Πέρα απ' την τοξοτή γέφυρα έχασκε ξόμπλι του βουνού στο στόμιο. Από εκεί ασημογύριζαν, καθρέφτης των κρίνων, τα νερά. Το πλατύροο ποτάμι πήγαζε ίσα από τον ουρανό. Στα απόμακρα βραχοβούνια ξυπνούσε χαρμονή το απέραντο γαλάζιο. Ο ήλιος το πυρολούσε πάνω από τον πλαϊνό πράσινο κάμπο. Λαμπύριζεν ο πολύπлатος, πολύχρωμος χαλιάς, αστραποβόλαε φιδόσυρτη η κοίτη.

Η γέφυρα ήταν η αγρύπνια του στρατού. Στέρηση στο χάος, ένωνε ολό-

κληρο κόσμο: την Ελλάδα. Η απέναντι πλευρά φρούριο απάτητο. Καλογυμνασμένοι άντρες είχαν ανασκάψει ολόγυρα τη γη για να σταματήσουν τους Σλαβόμυαλους. Έτσι τους έλεγε συχνά-πυκνά ο θεολόγος Επιλοχίας: «Στο κακοφρουρημένο μυαλό εισχωρούν τα πάθη. Έγιναν αντίχριστοι. Μπολσεβίκοι»»

Ήταν οι μπολσεβίκοι νυχτοπολεμιστές. Έλληνες με φουσκωμένα ιδέες μυαλά, για μια κοινωνία αδελφοσύνης. Γι αυτήν μαχαίρωναν τα αδέρφια τους με τη φλύαρη έπαρση: «Όταν αρνείσαι τον εαυτό σου διαρκείς!». Ο θεολόγος τους κανοναρχούσε: «Ας λένε. Την πατρίδα αρνούνται. Δεν διαρκείς φως της Ιστορίας αλλά και φωτιά της. Αυτοί μονάχα καίνε. Ο απατηλός λόγος τους «το φως που καίει», γεμίζει ερείπια και τάφους». Έδειχνε με καμάρι το απόρθητο καταφύγιο: «Εδώ θα γίνει ο τάφος τους.....».

Ήταν δεν ήταν ο χώρος του δέκα στρέμματα γης. Λίγα. Και λιγοστοί οι άντρες. Πολλή η λεβεντιά για να κρατηθεί όρθια η γέφυρα. Απέναντι, ολόκληρος στρατός. Η γέφυρα ελληνικό οχυρό. Ήρθε λιγόλογη η διαταγή: «Ούτε σφαίρα τη νύχτα». Ζύγωναν οι Κόκκινοι. Σκιές χωρίς κράνος. Κάθε βόλι θα πρόδιδε τη θέση τους.

Οι σκοποί στα κρυερά περάσματα, δεν ματακοίταξαν το γεφύρι. Φάνταζε απόμακρο. Το φάντασμα ήταν απέναντι. Μαχαίρι. Έτοιμο να μπηχτεί στον κάθε απρόσεκτο: «Η απροσεξία είναι ο δρόμος του θανάτου». Με βλέμμα ανιχνευτή και στόχαστρο αντάμα, έστρεφαν απέναντι το όπλο! Άγρυπνοι. Είχεν περάσει, κιόλας, ένας μήνας με τη σκανδάλη στο χέρι, με το ποτάμι να κοιμάται κάτω από την πνιγερή ομίχλη. Η αντάρα ανεβοκατέβαινε διάφανη αναπνοή του. Γνώριζαν πως ήταν πλάι τους από το κελάρυσμα της υγρής ορμής. Το αργοκύλισμα των νερών έγλειφε τις πέτρες, βάθαινε τα ριζά.

Δουλειά ατέρμονη ήχος βαθύφωτος. «Τραγούδι της σιωπής», το ονομάτιζαν. Και σώπαιναν να κυλήσει η σιγαλή μελωδία βάλαμο της άλαλης ψυχής τους. Ποτάμι και ψυχή κρυφόδενε απέραντη μοναξιά. Η ομίχλη κρατούσε, πίσω από το ανάερο πέπλο της, κρυφό το μυστικό της ζωής.

Η νύχτα ξυπνούσε χιλιόφωνη. Κάθε ήχος ζωή ή θάνατος. Παιάνας του κόσμου τα δυο μαζί. Η ένταση του πόνου έδινε ψυχανέμισμα το ανάλογο ηχώχρωμα.

Ο ψίθυρος μπήκε προσταγή στο πρόχωμα: «Ετοιμαστείτε. Νύχτα θα τους χτυπήσουμε. Δεν πρέπει να περάσουν ποτέ το γεφύρι».

Βουβά αναμετρήθηκαν. Ζώστηκαν τα άρματα εφόδου μαζί με την ελπίδα της επιστροφής. Ο λοχίας εκεί. Έναν-έναν τους έψαυε. Μπήκε μπροστά τους. Οδηγός. Ο ίδιος καλογνώριζε τον τόπο από γεννησεμιού του. Το βή-

μα του σταθερό. Στο βήμα του και οι άντρες σταθεροί. Ξωτικά ξεχύθηκαν απ' την κρυψώνα. Κυκλογύρισαν τον λόφο κι τράβηξαν το ανηφόρι. Του ξέφυγε του Παργινού: «Πάμε μακριά;». Κοφτός ο λοχίας: «εξαρτάται από το βήμα μας και τη φωνή σου». Έπεσε βουβαμάρα. Γίνανε μια σειρά, μια σκέψη γίνανε. Έπρεπε να τελειώσουν πριν το χάραμα. Πριν γίνουν ζωντανός στόχος. Οι αντάρτες σπάνια αστοχούσαν.

Η πνοή του ποταμού πάγωνε τη δική τους. Βουνό, ποτάμι και άνθρωποι, μια πνοή. Υγρή. Κατσικοπόδαρος ο λοχίας. Ξεστρατούσε θάμνους και πέτρες. Νυχτομάτης. Διάβαζε το μονοπάτι όπως ο αητός το φαράγγι.

Κοντοζύγωναν. Τους σταμάτησε να πάρουν αργή ανάσα. Αργά ακούστηκε: «Είμαστε χρήσιμοι ζωντανοί. Προσέξτε...».

Προσεκτικά σκαρφάλωναν τ' αψήλου. Όλοι ξαναθυμήθηκαν τις συμβουλές του ντόπιου υπολοχαγού. Του Μηνά. «Ο καλός στρατιώτης είναι ο καλύτερος στρατηγός, όταν ξέρει να νικάει σώζοντας τον εαυτό του».

Ξαφνιάσματα της φύσης το έδειξαν με φωτιά. Τους τσάκισαν. Αερικά διέλυσαν τις σκιές. Με μπαρούτι και μαχαίρι. Κόντευαν να αποσώσουν όταν έπεσεν ο πρώτος κεραυνός. Η αστραπή φέγγισε το γεφύρι τόξο του ουρανού στα έγκατα της γης. Τον άκουσαν: «Γρήγορα. Πριν έρθει η μπόρα....».

Τάχυναν το γλίστριμα γαντζωμένοι στις πέτρες.

Η μια αστραπή έφερε την άλλη. Φιδόζωναν συνέχεια το γεφύρι. Φώναξε: «παιδιά μου γρήγορα» Καλά το μάντεψε. Δεν ήταν αστραπές. Ριπές στην τύχη ήταν. Τύχη ο δεκανέας δεν είχε. Του γάζωσαν και τα δυο πόδια. Κοντά του ο δάσκαλος. Τον αποπήρε: «Γύρνα. Φύγε. Άσε με...» Αγκάλιασε ορθόστητο βράχο. Σύρθηκε στο φρύδι του. Βούιξε χιλιόφλογη η χειροβομβίδα. Έφριξεν ο ουρανός. Στη φέξη τον είδαν να γέρνει στο βράχο. Όχι πύρινο κράνος. Άγγελο πυρός.

Έτρεξαν. Μαντρώθηκαν στο χαράκωμα. Ο λοχίας ανέφερε λακωνικά τα συμβάντα. Περιέγραψε την ανάληψη του δεκανέα με λόγο πικρό: «Δεν θα σκυλεύσουν το σώμα του....».

Τον αντίκοψε ο Επιλοχίας: «Φεύγετε απέναντι. Σας περιμένουν με τιμές στο στρατόπεδο. Έχουμε καιρό για κλάμματα». Και όμως τον είδαν να δακρύζει στην τρεμάμενη διαταγή του: «Άντε απέναντι. Πριν γκρεμίσουν οι κεραυνοί το γεφύρι».

Τους περίμεναν με λόγια θριάμβου. Με φαγητά γάμου. Τσίμπησαν κάτι αμίλητοι. Βουβοί κλείστηκαν στη μεγάλη σκηνή. Χώθηκαν στις κουβέρτες όπως ήρθαν. Ντυμένοι τον πόλεμο. Ξύπνησαν ντυμένοι τον Αώο. Μούσκεμα. Βαλτωμένοι.

Και είδαν το ποτάμι θηρίο της Αποκάλυψης, τυλιγμένο σε πύρινες

φλόγες. Να σέρνει με βία δέντρα και βράχια. Να κατηφορίζει χολή στον κάμπο. Κίτρινη θολή χολή. Φοβέρα αντιβούιζε ο χαλασμός. «Χαλασιά μου, θα χαθούμε».

Η καταιγίδα είχε διαλύσει την ομίχλη. Τα έβλεπαν όλα πεντακάθαρα. Το γεφύρι δεξιά χάσμα στο γκρεμό. Οι ξεσάρκωτοι απέναντι να ψηλώνουν την όχθη. Το ποτάμι φούσκωνε. Βάλθηκαν να κάνουν το ίδιο. Φέρανε ό,τι μπορούσαν. Μέχρι και τις κουβέρτες τους. Τίποτε δεν κατάφεραν. Ο Αώος ξεχύθηκε λίμνη στις γύρω περιοχές. Το νερό που τους χώριζε, τώρα τους ένωνε. Όλοι έπλεαν. Νύχτωσαν στο νερό. Όρθιους τους κράτησε η συρτή φωνή: «Μαρμελατζήδες θα σας πνίξουμε». «Φασίστες θα πεθάνετε». Ο τηλεβόας ούρλιαζε βλαστημώντας. Τους πάγωνε περισσότερο από το βαλτο-νέρι. Σώμα και ψυχή πάγος. Και η ανάσα κρυστάλλινο δάκρυ του ουρανού. «Περπατάτε...». Άλλαζαν θέσεις. Έτριβε ο ένας τον άλλον.

Έπεφταν χάμω καθώς ανέβαιναν οι φωτοβολίδες, κι ο θάνατος φτερούγιζε με όλμους και σφαίρες. Τη γαλήνη που ερχόταν, μετά το κροτάλισμα, ρήμαζεν ο τηλεβόας: «Περάστε το ποτάμι αδέλφια μας». Μετά τις βρисиές η μαλαγανιά. «Αδέλφια μας...».

Το ξημέρωμα έφερε για όλους τον ήλιο. Τη ζάλη. Ανατρίχιασαν. Όλα σκορπισμένα. Σκηνές, υλικά. Ο βούρκος επάνω τους. Βάλθηκαν να σώσουν τα πυρομαχικά. Πυρομαχικά και τρόφιμα. Ό,τι τους κρατούσε ζωντανούς. Οι αντάρτες άφαντοι. Είχαν χαθεί κάτω στη λάσπη. Απομεσήμερο και ο δάσκαλος στα κέφια του. Με χαρά τον άκουσαν.

*Καλήν ημέραν άρχοντες
κι αν είναι ορισμός σας
Χριστού τη θεία γέννηση
να πω στον ποταμό σας.*

Γέλασαν. Και τότε θυμήθηκαν ό,τι ο δάσκαλος είχε θυμηθεί. Σε τρεις μέρες γεννιόταν ο Χριστός.

Φαίνεται πως το ήξεραν και οι άλλοι. Ακούστηκε φουσαρμόνικα. Στον ίδιο σκοπό. «Οι άπιστοι. Και παίζουν ωραία». Ξεθάρρεψε ο δάσκαλος: «Κάντε, φάτνη την ψυχή αδέλφια για να γεννηθεί η αγάπη!». Σηκώθηκε όρθιος. «Χριστός γεννάται δο....». Έμεινε στο «δο....». Ο ελεύθερος σκοπευτής δοξάστηκε. Άπνοο τον έσυρε ο ποταμός. Τώρα μια κόκκινη αυλακιά τους ένωνε. Το αίμα τους ένωνε, στον ποταμό του μίσους. Όπλισαν. Περίμεναν. Τα νερά αποτραβιόταν. Τραμπάλιζαν το κουφάρι του δασκάλου, από τη μιάν όχθη στην άλλη. Έτρεξαν. Τους σταμάτησαν πυρά. Κάποια στιγμή το σώμα ανασηκώθηκε στον ήλιο που μάτωνε τη δύση. Τότε το ξαναχτύπησαν. Με μανία. Ο δάσκαλος ούτε νεκρός δεν μπορούσε να χαρεί

λίγη ζεστασιά. Το κατάλαβαν. Στον Αώο δεν υπήρχε φάτνη να γεννηθεί η Αγάπη.

Το ποτάμι, αχνός, απόκρυψε τον ήλιο. Το ένωσαν. Τα νερά μαζεύονταν στην κοίτη. Το άλλο απομεσήμερο είχε μείνει μόνο η λάσπη. Μαυριδερή.

Πλησίαζε η παραμονή της μεγάλης γιορτής. Αν ζούσε ο δάσκαλος... Η απουσία μεγάλωνε τη μεγάλη μοναξιά. Κάπνιζαν. Κάπνιζαν. Μαζεύτηκαν στήλη οργής. Η βρυσιά αβάσταγη: «Φασίστες, γιοί πουτάνας.....».

Ο Μηνάς δεν κρατήθηκε. Ούρλιαξε: «Πουτάνα είναι η μάνα σου συμμορίτη».

Η αθυροστομία έγινε διάλογος: «Η δική μου μάνα γεννοβολάει λεβέντες. Μαρία με το όνομα».

Δεν έδωσε σημασία στο χρώμα της φωνής. Οι λέξεις τον μαχαίρωναν: «Κι η δική μου Μαρία το ίδιο. Μαρία Μόκα με το όνομα. Σαν δρασκελίσω την κοίτη, θα ανάψω το καντήλι της. Αν δε το μαγαρίσατε κοπρίτες...».

Έπεσε, για λίγο, σιωπή. Ούτε άχνα. Το ξαφνικό ρώτημα: «Μπάζ και είσαι ο Μηνάς;» είχε απάντηση φωτιά ριπής. Με λύσσα: «Μπάσταρδε. Πούλησες την Ελλάδα στους Σλάβους. Προδότη...». Δεν άργησε: «Λακέ, δεν ζεις χωρίς αφεντικά. Αμερικανόδουλε. Η μάνα στον τάφο της είναι ελεύθερη. Και θα μείνει ελεύθερη αν σκάψω τον τάφο σου!».

Ξαναγύρισαν στη σιωπή τους. Δεν ήθελαν να τους ακούσουν. Κομματιαζαν την ψυχή τους.

Ο Μηνάς αναδιπλώθηκε. «Τι;». Ο Λοχαγός σταράτος: «Τη νύχτα των Χριστουγέννων απέναντι...». Ξέφυγε του Υπολοχαγού: «Και το ποτάμι;». «Όσοι περάσουμε...». Ο Μηνάς φίδι σέρνονταν από σκηνή σε σκηνή. Γίγας δυνάμωνε τον κάθε στρατιώτη. Δασκάλευε: «Ο ένας πίσω από τον άλλο. Τρία τα περάσματα, τρεις οι ομάδες». Όρισε τους ομαδάρχες. Πρόσταξε: «Να μη σας φάει το ποτάμι...». Κατάλαβε πως ήταν ο λοχίας. Ο γενναίος κοντοχωριανός: «Απέναντι δεν είναι ο αδελφός σου;». Τον χαϊδεψε σαν αδελφό. «Εκεί είναι η Ελλάδα. Αν τη χάσουμε, χαθήκαμε. Βοήθα να μην χαθούμε στο ποτάμι...».

Ο ήλιος απαλοχάιδεψε τις σκοπιές. Ύστερα κύλησε φεγγερό φιλί στον Αώο. Άρχισαν, όπως πάντα, ράθυμα τις καθημερινές δουλειές. Αγγαρείες. Αργότερα άναψαν επιδεικτικά φωτιές. Έσφαξαν γουρούνια. Όλες οι ετοιμασίες έδειχναν χαρά γιορτής! Όλα. Εκτός από τον τηλεβόα: «Φασίστες θα πεθάνετε!». Λόγια συνηθισμένα. Το ασυνήθιστο ήρθε με τραγούδι αργόσυρτο:

*Βαρεία θλιμμένη προδομένη
από δειλούς προδότες γιούς σου!*

Διπλή η βρισιά: δειλοί και προδότες. Δαγκώθηκαν. Δεν έπρεπε να προδοθούν. Γύριζαν τις σούβλες. Ξένοιαστοι. Γέμισε ο τόπος τσίκνα. Έφαγαν γύρω στις φωτιές. Έστησαν χορό. Αρχοντικό. Λεβέντικο:

*Σαν πάτε πάνω στα βουνά
μωρέ παιδιά καϊμένα....*

Αντιλάλησαν μολύβι τα βουνά. Οι άθεοι δεν άντεξαν το χαροκόπι: «Κάντε το γύρο του θανάτου!».

Συνέχιζαν, για να μην τους καταλάβουν. Θα ήταν λιγότερο το θανατικό. Ανάλυσε ο ήλιος τα νερά χρυσαφιά, πριν τον καταπιεί το όρος. Το ημερωμένο ποτάμι καμάρωνε το παιχνίδι των ζωντανών του. Πέστροφες, χέλια, караβίδες, τσιρόνια. Χάδι και κυνηγητό μαζί. Το μικρό χόρταινε το μεγάλο, όπως τα ρυάκια τον ποταμό. Η ζωή μια αλυσίδα θανάτου.

Απλά τους μίλησε πίσω απ'τις σκηνές της επιμελητείας: «Σημασία δεν έχει να ξέρεις πως ζεις, αλλά και πως θα πεθάνεις. Και εμείς το ξέρουμε: Πεθαίνουμε για την ελευθερία. Η πατρίδα χάνεται χωρίς ελευθερία. Με την ελευθερία ζει η πατρίδα». Σταμάτησε. Κατάλαβε πως ο θάνατος σάλεψε τα φρένα τους. Αποτέλειωσε: «Ο ηρωικός θάνατος δυναμώνει την Ελλάδα. Είναι η μεγάλη ευκαιρία για το καλό όλων μας!».

Δειλό το αναρώτημα: «Ποιό είναι το καλό;». Ήρεμα τον πλησίασε. Σε όλους μίλησε αργά ο Μηνάς: «Ένα είναι το καλό: να αντιπαλαίψεις το κακό. Και το κακό ένα είναι: το σκλάβωμα του ανθρώπου. Εμείς οι Έλληνες αναμετρούμε τη μοίρα με ηρωισμό. Πεθαίνοντας ζούμε δόξα της φυλής και τιμή του κόσμου!». Φτέρωσε η γλώσσα του στρατιώτη: «Εμείς οι Έλληνες ζούμε και πεθαίνουμε τρελλοί....».

Τον αγάλιασε ο Μηνάς: «Μονάχα τρελλοί καβαλικεύουν το ποτάμι». Έδειξε με το χέρι: «Να εκεί θα πάμε ελεύθεροι την ελευθερία». Έκλαψεν ο στρατιώτης: «Ο Αώος... ο εαυτός μας! Αν τους νικήσουμε, νικήσαμε! Η ανδρεία δείχνει την αλήθεια της ζωής».

Η ανδρεία όπλιζε τα αυτόματα, έζωνε τα μαχαίρια, έδινε τα χέρια κύκλο ενότητας: «Απέναντι, όλοι μαζί. Τα μεσάνυχτα....»

Χώρισαν οι τρεις ομάδες. Στο πιο επικίνδυνο πέρασμα ο Μηνάς. Σύρθηκαν στα νερά. Σιωπηλοί διάβαιναν· σιωπηλοί κολυμπούσαν· σιωπηλοί πάγωναν.

Τους πάγωσεν ο ξέπνοος ψίθυρος: «Γιατί συνάδελφε;»» Δεν έβλεπαν το αίμα. Το μύριζαν. Ύστερα το κατάπιναν με το ίδιο απορημένο αναρώτημα: «Γιατί συνάδελφε;».

Ούρλιαξε ο Μηνάς: «Μαχαίρι στο μαχαίρι. Είναι ανάμεσά μας. Μας σφάζουν!».

Σιγόλεγαν ονόματα. Η σιωπή ήταν χάρος. Το ποτάμι κοκκίνιζε. Από το αίμα. Ξαναφώναξε: «Γρήγορα απέναντι». Δρασκελίσαν την κοίτη. Νέο μακελειό. Στο σκοτάδι όλοι εχθροί. Σφύριξε ο Μηνάς.

Έφτασαν κοντά του. Οι μισοί είχανε μείνει στο ποτάμι. Σιγουρεύτηκαν. Ρίξανε τη συνθηματική πράσινη φωτοβολίδα. Περίμεναν πράσινη. Κόκκινη αγκίδωσε την ψυχή τους. Κέρωσαν. Το άκουσαν: «Παναγία μου!». Βροντοφώναξε: «Ο Αώος είναι δικός μας. Ελληνικός». Ήρθαν οι ριπές από τις θέσεις τους. Από εκεί και ο τηλεβόας: «Είστε κυκλωμένοι. Παραδοθείτε». Ξανά η συρτή φωνή: «Αδέλφια, σκοτώστε τους γαλονάδες. Αυτοί μας χωρίζουν....». Δεν αποτέλειωσε. Δεκάδες πράσινες φωτοβολίδες έλουζαν φως τον ποταμό. Πίσω από την επιμελητεία, ψηλά απ' την καμαρωτή γέφυρα. Ο στρατός τους στρίμωχνε στο ποτάμι. Δεν ήταν σε καλύτερη θέση. Ένιωθαν στην πλάτη τους να φτάνει ρίγος ο κίνδυνος. Ξαναρίχτηκαν στο ποτάμι. Χτυπήθηκαν με μαχαίρια και δόντια.

Πάλευαν. Πέθαιναν. Χωρίς ανάσα πήδησαν την κοίτη. Σχεδίες με στρατιώτες έσχιζαν τον ποταμό, περνούσαν απέναντι ελευθερωτές.

Τους περιμάζεψαν. Μέρες έμειναν χωμένοι σε ζεστές κουβέρτες. Όταν συνήλθαν βγήκαν σαν τα σαλιγκάρια στον ήλιο, μετά από ανεμοβρόχι. Κατάλαβαν. Πέντε είχανε απομείνει. Πέντε θα γιόρταζαν την Πρωτοχρονιά. Ξαφνιάστηκαν. Πάντα ήταν ένα μυστήριο. Ένας απόξενος. Μοναχικός. Χάϊδευε τα δέντρα. Σφύριζε στα πουλιά. Φιλούσε τα ποταμολούλουδα. Μισόγυμνος ρίχτηκε στα νερά. Ταξίδευε νεραΐδοπαρμένος στο ποτάμι. Ο Αώος αργοσάλευτος καθρεφτιζόταν στα δάκρυα των ματιών του. Κολυμπούσε μόνος. Μαζί του όλος ο κόσμος. Η δημιουργία. Κοντά της ήταν ελεύθερος!

Άφησε να τον παρασύρει το κύμα. Σε ηλιόλουστο βαλτονέρι ανάμωσε την ελληνική μοίρα. Ζύγωσε, λουλούδια, λόφοι και βουνά μπερδεύονταν κουβάρι σάρκινο στα διάφανα νερά. Μαγνητίστηκε. Τάχυνε το ρυθμό. «Ο Μηνάς!». Και ο Μηνάς. Μαζί με τον άλλον ένα ανθρώπινο παγωμένο σύμπλεγμα. Η δύναμη και το μίσος κρατούσαν την αρχική ένταση. Το ένα χέρι-μαχαίρι στην πλάτη του άλλου. Και τα δόντια καρφιά στο λαρύγγι του καθενός. Τους τράβηξε. Φώναξε. Έφεραν κουβέρτα. Αγκαλιασμένους τους σκέπασαν.

Μόνος έσκαψε διπλό μνήμα. Όπως, πάντα, αμίλητος. Φώναξε τον ιερέα. Εναντιώθηκε: «Πρέπει να τους χωρίσουμε...». Δικαιολογήθηκε: «Δεν μπορεί να μοιραστεί την αιωνιότητα ο χριστιανός με τον άθεο». Οι αιχμάλωτοι πήγαιναν για ανάκριση. Σταμάτησαν.

Φώναξαν μαζί: «Ο Καπετάν Σμόλικας. Ο Καπετάνιος μας». Τότε μίλησε: «Ποιός;». Μαζεύτηκαν. Ένας φλυάρησε: «Αυτός σας απειλούσε με τον τηλεβόα».

Τον ταρακούνησε: «Ο γιός της Μαρίας;»

Ο αντάρτης κούνησε καταφατικά το κεφάλι.

Ήρθε ο Λοχαγός. Τον κατατόπισε. «Είναι.....». «Ναι, είναι κοντά στη μάνα τους. Η μάνα δεν ξεχωρίζει τα παιδιά της!».

Συμφώνησε μαζί του. «Μαζί να ταφούν ως είναι. Με τα σιδερικά μαζί. Ο Αώος θα νανουρίζει τα παιδικά όνειρα της αγάπης. Το σώμα ανασταίνει το χώμα χρώμα!».

Με το στανιό έψαλλε ο παπάς. Τους παράχωσαν. Έρριξαν βολές για τον Μηνά. Διάβασαν διαταγή για προαγωγή του: «.... επέδειξεν ανδρείαν και ηρωισμόν.....». Οι αντάρτες κρυφόριξαν δάκρυα για τον καπετάνιο. Έμπηξαν σταυρό. Διαμαρτυρήθηκε φωναχτά ο ιερέας: «Χωρίς το όνομα του ήρωα; Έτσι ανώνυμο;». Χλώμιασεν ο Λοχαγός. Γύρισε και λέει στους άντρες: «Η Πατρίδα δεν ξεχωρίζει τα παιδιά της!».

ΝΙΚΟΣ Α. ΤΕΝΤΑΣ

